
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

VÝZNAM A POUŽITÍ DRUHÝCH SLEDŮ A ZÁLOH V OBRANNÉ OPERACI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Podplukovník Emanuel Gramiš

Charakteristickým rysem soudobého boje je jeho manévrový ráz a náhlé změny v průběhu vedení operací, které nemohly být v celém rozsahu předem předvídaný. Hlavním faktorem těchto náhlých změn jsou zbraně hromadného ničení, které umožňují rychlou změnu v poměru sil na libovolném úseku fronty a dosáhnout překvapení, což může do značné míry ovlivnit zámysl vševojskového velitele. Proto v soudobé bojové činnosti vojsk, ať v útočné nebo v obranné operaci, nabývají většího významu ty prvky operačního učlenění, které umožňují s úspěchem čelit nepředvídaným rychlým změnám situace a zabezpečují udržení iniciativy. K dosažení tohoto cíle je nutno v obranné operaci vytvořit dostatečně silné druhé sledy a zálohy a včas podle konkrétní situace provést jimi manévry na ohrožené směry.

V dřívějším pojetí druhých sledů a záloh byl podstatný rozdíl v tom, že druhý sled byl usměrněn na plnění předvídaného úkolu v rámci obranné operace armády, kdežto vševojsková záloha se vytvářela jen tehdy, když operační učlenění armády bylo v jednom sledu nebo když druhého sledu bylo již použito. Požadavky soudobého boje vyžadují mnohdy, aby byl vytvořen takový druhý sled, který by byl s to plnit úkol druhého sledu nebo zálohy anebo oba úkoly současně. Vzhledem k tomu mizí v soudobých podmínkách charakteristický rozdíl mezi druhým sledem a vševojskovou zálohou, jejíž vytváření není nutné, protože široký manévr za použití zbraní hromadného ničení nedává možnost přesně určit všechny úkoly, které se v průběhu obranné operace vyskytnou. Může tedy být druhého sledu použito nejen k plánované činnosti, ale i k činnosti neplánované, tak jak to konkrétní situace na bojišti bude vyžadovat.

Obranná operace vševojskové armády bude vždy charakterisována tím, že nepřítel bude mít převahu sil a prostředků a převahu v počtu zbraní hromadného ničení. Tato skutečnost vyžaduje, aby druhé sledy a zálohy byly především usměrněny k přehrazení směrů, kde v původní obranné sestavě bylo vyčleněno málo sil a prostředků, nebo směrů, kde nepřítel silným úderem zbraní hromadného ničení vytvořil mezeru k rychlému pronikání do hloubky naší obrany. Požadavek aktivity obrany může být splněn jen tehdy, když proti čelu úderného uskupení vojsk nepřítele bude dostatek sil k jeho zastavení. Z toho vyplývá, že jak druhé sledy, tak i zálohy vševojskové armády musí plnit dva úkoly, a to pevnou obranou jednotlivých pásem a postavení v hloubce zabránit dalšímu pronikání nepřítele při současném provedení úderu na hlavní úderné uskupení nepřítele. Vševojsková armáda ve složení pěti až šesti divisí, bránící jeden operační (po případě jeden operační a jeden taktický) směr stěží bude mít k dispozici dostatek sil a prostředků, aby oba úkoly mohla plnit současně. Proto bude velitel armády

nucen plánovat vytvoření nových sledů a záloh, a to již dříve, než bude použito druhého sledu nebo zálohy. Na příklad armáda brání pásmo 80 km široké s hlavním úsilím na prvním pásmu obrany, kde jsou v obraně tři motorisované střelecké divise. Druhý sled ve složení tří motorisovaných střeleckých divísí brání dvěma divisemi druhé pásmo obrany a těmito divisím se podařilo zastavit nebo zpomalit útok nepřítele. Veliteli armády zbývá jedna divise, kterou chce provést úder proti hlavnímu uskupení nepřítele. Jakmile se velitel k provedení tohoto úderu rozhodl, musel současně vydat rozkazy pro vytvoření nového druhého sledu, a to buď vytažením celého svazku z pasivního úseku fronty nebo vytažením jednotlivých útvarů od několika svazků. Rovněž bude vytvořena tanková záloha z tankového pluku některého svazku, který brání pasivní úsek fronty, po případě zálohy jiných druhů vojsk (příloha 2 a 3).

V soudobé obranné operaci vzrůstá úloha a význam tankových záloh majících nejlepší předpoklady pro rychlé přehrazení prostorů napadených zbraněmi hromadného ničení, protože do těchto prostorů bude nepřítel vést úder svými tankovými jednotkami. Nebylo by proto účelné používat tanků, které jsou organizačně u motorisované střelecké divise, výhradně k obranným (pasivním) úkolům, nýbrž zpravidla převážné části tanků, zvláště tankového pluku motostřelecké divise, použít k zastavení a ničení útočících tanků nepřítele. Tankové zálohy může být v tomto případě použito v součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou, a to tak, že dělostřelecká protitanková záloha bude zasazena čelně proti tankovému uskupení nepřítele a tankových záloh divísí bude použito k provedení úderu do boku tohoto uskupení.

Aby vševojsková armáda mohla na přehrazovaném operačním směru vést nejen pasivní obranu, ale hlavně obranu vysoce aktivní, tj. provádět protizteče a protiúder, musí jí být přidělen takový počet divísí, který by zabezpečil splnění obou úkolů. Rovněž musí být armádě přidělen dostatečný počet posilových prostředků. Toto přidělení může být uskutečněno nejen před zahájením obranné operace, ale i v jejím průběhu, kdy velitel fronty podle vytvořivší se situace přidělí veliteli armády svazky a posilové prostředky k provedení silného armádního protiúderu. Tato zdánlivě nevýhodná varianta má rozhodující výhodu diktovanou rázem obranné operace. Jestliže dříve mohla armáda o třech střeleckých sborech (devět divísí) provést protiúder svým druhým sledem (střeleckým sborem), byl tento protiúder mnohdy proveden zbytečně velkými silami anebo nebyl proveden vůbec. Proto měl front poměrně značné síly a prostředky rozložené do šířky frontového pásma, které byly vázány na organickou příslušnost k jednotlivým armádám. Dnešní organizační struktura armády umožňuje veliteli fronty rozmístit tyto síly a prostředky v hloubce na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele. Tím se do značné míry zjednodušuje manévr a rychlost zásahu na ohrožené směry. Kromě toho menší počet svazků neznamená, že protiúder bude proti dřívějšímu slabší, neboť tento nedostatek se v současné době vyvažuje hromadným použitím zbraní hromadného ničení. Přidělí-li velitel fronty veliteli armády nové svazky v průběhu obranné operace, musí ho včas o tom informovat, aby velitel armády mohl se svým štábem pro tyto svazky napláňovat boj.

Protože se soudobá útočná operace nepřítele vyznačuje vysokými tempy útoku a velikou manévrovostí, je nutno v obranné operaci na všech stup-

ních vytvářet značný počet druhých sledů a záloh v celém prostoru předpokládaného úderu nepřítele, aby bez ztráty času mohly být rychle provedeny přesuny do míst zasazení, za předpokladu, že zbraněmi hromadného ničení bude na nejdůležitějším směru změněn poměr sil. Vševojsková záloha při vytvoření druhého sledu nebude nutná, neboť velitel armády použije k nahrazení ztrát po úderech zbraněmi hromadného ničení těch svazků (útvárů, jednotek), které jsou k ohroženým místům nejbližší. Vševojskovou zálohu si může velitel armády vytvořit v průběhu obranné operace, a to tehdy, jestliže byly vyčerpány druhé sledy (příloha 4).

Druhé sledy a zálohy budou v obranné operaci plnit řadu velmi důležitých úkolů. Uvedu z nich ty nejdůležitější:

- nahrazení ztrát svazků, způsobených úderem nepřátelských zbraní hromadného ničení;
- vyplňování mezer mezi svazky (útvary), které vznikly v průběhu operace a kterých by nepřítel mohl využít k rychlému proniknutí do hloubky naší obrany;
- přehrazení směrů a prostorů, kde nepřítel použil zbraní hromadného ničení;
- provádění izolace a likvidace vzdušných výsadků;
- provádění protiztečí nebo protiúderů;
- ochrana boků a týlů svazků.

Zásadou při rozmísťování druhých sledů a záloh v operačním učlenění musí být: pomocí záloh a druhých sledů vytvořit na ohroženém směru, tj. na směru výhodném pro nepřítele, převahu sil a prostředků a tak zabránit jeho úspěchu a vytvoření nebo udržení iniciativy na tomto směru.

Možnosti vševojskové armády a nutnost jejího zesílení tanky a protitankovým dělostřelectvem

Vševojsková armáda brání zpravidla pásmo široké 60 až 100 km, tj. brání jeden operační (po případě jeden operační a jeden taktický) směr. Možnosti motorisované střelecké divise v obraně na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele dovolují přehradit pásmo 15 až 20 km, na podružném směru 20 km i více. K obsazení prvního pásma obrany v šířce 80 km bude třeba dvou až tří motorisovaných střeleckých divisí. K obsazení druhého pásma obrany jedné až dvou divisí. Bude-li úsilí položeno na druhé pásmo obrany, bude k obsazení prvního pásma obrany třeba nanejmeně dvou divisí a k obsazení druhého pásma obrany dvou až tří divisí. Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že k obsazení taktické hloubky obrany bude třeba čtyř až pěti motorisovaných střeleckých divisí, a to bez ohledu na to, zda úsilí obrany, bude k obsazení prvního pásma obrany třeba nanejmeně dvou divisí není s to plně zabezpečit manévry velitele armády v průběhu obranné operace. K provedení manévru je nutné, aby velitel armády měl k dispozici jednu až dvě divise, rozmístěné v prostoru armádního pásma obrany. Celkem tedy počet divisí vševojskové armády pro obrannou operaci nesmí být nižší než pět a může dosáhnout až sedmi divisí.

V obranném pásmu vševojskové armády širokém 80 až 100 km možno předpokládat útok 1,5 polní armády nepřítele. Bereme-li v úvahu organizační typ polních armád NATO, mohou být armády tvořeny z různých

armádních sborů (amerických, německých apod.), což je velmi důležité pro určení možností a hustot tanků a protitankového dělostřelectva vševojenské armády v obranné operaci. Na příklad budou-li v pásmu armády útočit 1,5 polní armády s americkými sbory a divisemi, může celkový počet tanků dosáhnout 4471. Bude-li proti naší armádě útočit jedna německá a půl americké armády, dosáhne celkový počet tanků 3356. Tyto propočty jsou provedeny s novými organisacemi nepřátelských svazků.

Podrobný propočet je uveden v tabulce.

Předpoklad:

- složení americké armády: — 2 as o 2 pd, 1 od a 1 lop,
— 1 as o 3 pd, 1 od a 1 lop;
- složení německé armády: — 2 as o 2 pd a 1 td,
— 1 as o 3 pd a 1 td.

Tabulka počtů tanků

Americká armáda

Svazky	Tanky		
	těžké	střední	lehké
7 pd	—	644	231
3 od	—	864	90
3 lop	—	153	216
Zesílení			
6 ttpr	414	—	—
3 lop	—	153	216
Celkem	414	1814	753

Německá armáda

Svazky	Tanky		
	žké	střední	lehké
7 pd	—	567	—
3 td	—	675	210
—	—	—	—
Zesílení			
6 ttpr	414	—	—
—	—	—	—
Celkem	414	1242	210

Celkem:

- americká armáda má 2981 tanků, 1,5 armády 4471 tanků,
- německá armáda má 1866 tanků, německá a půl americké armády má dohromady 3356 tanků.

U americké pentamické divise se počítá 92 tanků středních a 33 lehkých, u obrněné divise 288 tanků středních a 30 lehkých (jen průzkumný prapor).

U německé pěší divise se počítá 81 tanků středních a u tankové divise 225 tanků středních a 70 lehkých.

Rozdílný počet tanků u polních armád NATO přímo určuje organické složení vševojskové armády a počet posilových prostředků. Velitel frontu současně s vydáním úkolu pro obrannou operaci musí veliteli armády upřesnit druh a složení předpokládaných polních armád nepřítele a podle toho určit organické složení armády a její posilové prostředky. Vidíme tedy, že se stanovení počtu motorisovaných střeleckých divisí i posilových prostředků v žádném případě nebude provádět šablonovitě, nýbrž že musí vycházet z konkrétního složení a uskupení nepřátelských armád.

Vševojsková armáda ve složení šesti motorisovaných střeleckých divisí má celkem 1116 tanků u divisí a 65 tanků v těžkém tankovém pluku. Počítáme-li se zesílením jedním těžkým tankovým plukem, bude celkový počet tanků v armádě 1246. Armáda v tomto složení bude mít k dispozici celkem 1266 protitankových hlavních (510 tarasnic — 6×85 , 432 BzK 82 mm — 6×72 , 108 K 85 mm — 6×18 , zesílení dvě ptdb = 206). Celkem tedy bude mít armáda 2512 tanků a protitankových hlavních.

Vezmeme-li poměr tanků u 1,5 americké armády a všech protitankových prostředků naší armády, vyjde nám 1,8 : 1 ve prospěch nepřítele, ve srovnání jedné německé a půl americké armády s naší armádou bude poměr 1,3 : 1 ve prospěch nepřítele.

Tento celkový poměr tanků a protitankových prostředků je jenom hrubým přehledem toho, co má nepřítel a velitel naší armády k dispozici. Při organizaci a plánování obrany je však nutné, aby velitel armády vždy uvážil, kolik tanků nepřítele bude útočit proti našim svazkům na 1 km fronty a jaké síly a prostředky protitankové obrany bude nutno vyčlenit, aby byl útok nepřítele zastaven. Při podrobnějším propočtu nám vyjde, že nepřítel může na jednom kilometru fronty průlomů dosáhnout hustoty až 80 tanků na 1 km na celou hloubku operace, z čehož tato hustota může při průlomu taktické hloubky dosáhnout počtu 40 až 50 tanků na 1 km.

Z těchto poměrů sil je patrné, že nepřítel bude mít převahu a že v průběhu obranné operace bude nutno uskutečňovat široký manévry tankovými i dělostřeleckými protitankovými zálohami na ohrožené směry k vyrovnání poměru sil. K tomu bude možno použít tankových a protitankových dělostřeleckých záloh svazků, které se brání na méně ohrožených směrech.

V uvedeném poměru sil nejsou zahrnuty ztráty způsobené údery nepřátelských zbraní hromadného ničení, které mohou na protitankových prostředcích dosáhnout 270 až 360 hlavních, vycházíme-li z předpokladu, že 1,5 polní armády bude mít zpravidla k dispozici 45 až 60 atomových pum a granátů (raketových střel) a že každý úder vyřadí asi 6 protitankových prostředků (tanků). Z toho vyplývá, že velitel armády bude nucen v průběhu obranné operace nahradit ztráty divisí prvního sledu ze svých tankových nebo dělostřeleckých protitankových záloh, nebo plánovat jejich zásah ve prospěch napadených divisí. Protože se dá předpokládat, že 50 % prostředků hromadného ničení použije nepřítel za dělostřelecké a letecké přípravy, bude velitel armády nucen nahradit ztráty a provádět manévry svými zálohami ihned po dělostřelecké a letecké přípravě.

Jestliže ještě v průběhu Veliké vlastenecké války a těsně po válce byl prováděn zásah protitankových prostředků velitele frontu až v průběhu obranné operace, bude v současných podmínkách velitel frontu nucen znovu vytvořit zálohy vševojskové armády, po případě provést manévry svými protitankovými prostředky rovněž hned po zahájení útoku nepřítele. Je proto účelné, aby měl dostatek sil a prostředků (zvláště protitankových a tankových), aby jimi mohl zesílit vševojskovou armádu prvního sledu, která byla nejvíce napadena zbraněmi hromadného ničení, nebo provést manévry do pásma té armády, kde nepřítel vede hlavní úder. Kromě opatření velitele frontu musí velitel armády plánovat vytvoření nových záloh manévrem sil a prostředků z pasivních úseků fronty.

Podle situace a úkolu bude výhodné u armády vytvářet jednu až dvě dělostřelecké protitankové zálohy, tankovou zálohu, jednu až dvě ženijní

zálohy a chemickou zálohu. Rovněž na ženijní a chemické zálohy se vztahují zásady uvedené pro protitankové a tankové zálohy, hlavně co se týká jejich znovuvytváření a manévru z pasivních úseků fronty.

Vůdčí myšlenkou velitele armády při organizaci a plánování obranné operace musí být vytváření silných druhých sledů a záloh, hlavně tankových a protitankových. Jejich včasné a důsledně promyšlené použití v průběhu obranné operace do značné míry ovlivní úspěšné splnění úkolů obranné operace.

Velitel frontu v průběhu obranné operace zesiluje armády prvního sledu, brání se na směru hlavního úderu nepřítele svými prostředky, nebo provádí těmito prostředky zásah ve prospěch těchto armád.

Použití a činnost druhých sledů a záloh v průběhu obranné operace

a) Náhrada ztrát vzniklých použitím nepřátelských zbraní hromadného ničení

Je-li v obranném boji a v obranné operaci správně a nešablonovitě zvolen protiatomový manévr a obranný systém jednotlivých pásem a postavení je volen na základě zámyslu velitele armády pro obranu a na základě zvolené varianty protiatomového manévru, budou pravděpodobné ztráty po úderech nepřátelských zbraní hromadného ničení nižší než při dosavadním systému obrany. Avšak ani tato skutečnost nezabavuje žádného velitele povinnosti plánovat náhradu ztrát po úderech zbraní hromadného ničení, a to jak v rámci svého svazku nebo svazu, tak i ve prospěch podřízených.

Jen tam, kde se projeví hlavní úder nepřítele nebo jsou způsobené ztráty tak velké, že přesahují možnosti svazku, může být náhrada poskytnuta z prostředků velitele armády. Při tom je nutno počítat s tím, že velitel armády nebude ze svého druhého sledu vyčleňovat malé jednotky k náhradě ztrát u svazků prvního sledu. Na příklad u divise, která brání první pásmo obrany, byly v průběhu dělostřelecké a letecké přípravy nepřítele vyraženy celkem čtyři roty od různých praporů a dva dělostřelecké oddíly z různých plukovních dělostřeleckých skupin. V tomto případě nenahradí velitel armády ony ztráty tím, že vyjme čtyři roty a dva dělostřelecké oddíly ze svého druhého sledu a přidělí je divisi a ta praporům. Taková náhrada ztrát by byla formální a málo účinná. V daném případě náhradu dvou dělostřeleckých oddílů poskytne velitel armády tím, že převezme některé palby divisní dělostřelecké skupiny a ta zase převezme palby vyražených oddílů. Pokud jde o náhradu motorisovaných střeleckých jednotek, poskytne ji velitel divise svými prostředky, zpravidla přehrazením vzniklých mezer silami svého druhého sledu a záloh.

V průběhu obranné operace může dojít k případům, že divise brání první pásmo obrany, na kterém je položeno úsilí, je masovým úderem zbraní hromadného ničení téměř celá nebo z větší části vyražena. V tomto případě zaujme velitel armády některou ze svých divisí druhého sledu obranu na tomto směru na jednotlivých obranných postaveních a příčných postaveních a vyžádá u velitele frontu náhradu. Rozvinutí a zaujetí obrany divise z druhého sledu armády bude chráněno včasným zásahem tankové a dělostřelecké protitankové zálohy armády do uvedeného prostoru. Zbytek boje neschopné divise může velitel armády použít k vytvoření nových zá-

loh. Na příklad zůstalo-li z této zasažené divise 60 bojeschopných tanků, vytvoří z nich velitel armády novou tankovou zálohu (příloha 4).

Hlavním motivem vedení obranného boje a operace není náhrada vzniklých ztrát, nýbrž včasné zabránění nepříteli využít úderů zbraní hromadného ničení k rozvíjení úspěchu do hloubky naší obrany. Nejvhodnějším prostředkem k zastavení pronikání nepřítele do prostorů shozu atomových zbraní jsou tankové zálohy, které díky svým bojovým vlastnostem mohou jednak rychle a v jakémkoli terénu provést manévry do napadených prostorů, jednak mohou vytvořit pevnou a odolnou obranu. Proto musí být v plánu boje jednotlivých svazků, jakož i v plánu obranné operace armády předvídáno připravení a vybudování jednotlivých postavení pro rozvinutí tankové zálohy, a to v prostorech jednotlivých postavení tak, aby jejich zásah navazoval na ostatní obranný systém, který nebyl zbraněmi hromadného ničení narušen. Kromě toho je výhodné použít tankových záloh k provedení úderu do boku, a to buď samostatně nebo v součinnosti s motorizovanými střeleckými svazky. Tím se dosáhne, že nepřítel narazí nejen na silnou obranu v prostoru, kde provedl napadení, ale bude do značné míry překvapen úderem do svého boku. Zásahy tankových záloh musí být důkladně naplánovány v souladu se zásahy dělostřeleckých protitankových záloh.

Z toho vyplývá, že v obranné operaci bude nutno tvořit silné tankové zálohy nejen na stupni armády, ale také na stupni divisi. Organizace motorizované střelecké divise, která má dostatek tanků v motorizovaných střeleckých plucích, umožňuje využít tankových pluků divise (nebo jejich větší části) k vytvoření tankové zálohy divise. Bude proto lépe vyčleňovat do rotních protitankových opěrných bodů protitankové dělostřelectvo a tím ušetřit tanky jakožto vysoce pohyblivý a úderný prvek pro manévry na ohrožené směry. Při hodnocení tankových a dělostřeleckých protitankových záloh nutno brát v úvahu, že tankové jednotky mají větší předpoklady pro okamžité zahájení boje na libovolné terénní čáře a v jakékoli bojové fázi než dělostřelecké protitankové zálohy, které jsou mnohem zranitelnější. Dalším důležitým činitelem je doba potřebná k rozvinutí a k zahájení boje tankovou a protitankovou jednotkou. Nepřítel se bude snažit co nejrychleji proniknout do prostoru shozu zbraní hromadného ničení a využít vltom k rozvinutí úspěchu do hloubky naší obrany tankovými svazky. Proti tomuto rychlému manévru nepřítele nutno na straně obránce využít stejně rychlého prostředku — tanků.

Bude účelné, aby manévry tankových záloh velitelů divisi byl naplánován podle celkového plánu obranné operace a podle opatření proti zbraním hromadného ničení. Po provedení dělostřelecké a letecké přípravy a po provedení úderů zbraněmi hromadného ničení bude jasné, kde nepřítel povede hlavní úder. K tomuto prostoru bude zpravidla již hned po zahájení útoku nepřítele proveden manévry záloh velitele armády a zároveň manévry sil z prostředků z pasivních úseků fronty.

Vůdčí myšlenkou velitele armády při nahrazování ztrát a přehrazování napadených prostorů musí být včasné zasazení záloh do ohrožených a napadených prostorů. Toto včasné zasazení záloh umožní veliteli armády dosáhnout překvapení pro nepřítele, což povede ke zpomalení tempa jeho postupu a tím k získání času k provedení manévru dalšími zálohami z hloubky nebo zálohami velitele fronty.

b) Provedení protiztečí a protiúderů

Úspěch obranné operace vševojskové armády závisí na výsledku boje o taktickou hloubku obrany. Podaří-li se v průběhu obranné operace zastavit útočícího nepřítele v taktické hloubce obrany, jsou vytvořeny podmínky pro provedení armádního protiúderu. Protiúder bude velitel armády provádět většinou sil a prostředků svého druhého sledu, který může být rozmístěn na druhém pásmu obrany, za druhým pásmem nebo na třetím pásmu obrany. Na provedení armádního protiúderu bude mít vliv i ta okolnost, zda armáda má hlavní úsilí na prvním nebo na druhém pásmu obrany.

Je-li úsilí obrany na prvním pásmu obrany, bude velitel armády zpravidla provádět protizteč částí svého druhého sledu s cílem obnovit určité postavení v prvním pásmu obrany nebo obnovit původní přední okraj. Tyto protizteče budou prováděny v průběhu prvního dne obranné operace. Kromě protizteče může velitel armády provést většinou sil svého druhého sledu protiúder ve prospěch prvního pásma obrany.

Je-li úsilí na druhém pásmu obrany, jsou možnosti k provedení protizteče menší. Může však být provedena protizteč k obnovení předního okraje druhého pásma obrany částí sil druhého sledu armády. Při úsilí na druhém pásmu obrany bude zpravidla proveden protiúder nebo budou vytvářeny podmínky pro provedení frontového protiúderu, k němuž se část druhého sledu a záloh armády připojí.

Armádní protiúder může být proveden první den obranné operace, nebo může být zahájen první den obranné operace večer a prováděn v noci z D 1 na D 2. Protiúder armády bude zpravidla vycházet z příčných postavení do boku a do týlu hlavního úderného uskupení nepřítele. Boční směr vede nejkratší cestou k obnovení předního okraje obranného pásma a vytváří podmínky pro vytvoření vnějšího obklíčení v terénu připraveném k obraně, nebo výchozího prostoru pro přechod do protiútoků (příloha 5).

Použití zbraní hromadného ničení dovoluje a usnadňuje provedení protiúderu čelního, tj. na čela hlavních sil útočícího nepřítele. Čelní protiúder může být proveden v těchto případech:

- armáda má k dispozici dostatek zbraní hromadného ničení, které umožňují rozdrčení hlavního úderného uskupení nepřítele a tím i provedení čelního protiúderu,
- druhý sled armády po rychlém proniknutí nepřítele do hloubky naší obrany časově nestací provést manévr na plánované čáry rozvinutí,
- armáda se brání s hlavním úsilím na druhém pásmu obrany a síly a prostředky divísi bránících toto pásmo nejsou plně upoutány do boje, takže armádě zůstávají síly k aktivnímu zásahu. Kromě toho bude mít armáda k dispozici jeden volný svazek (rozmístěný na třetím pásmu obrany), který v součinnosti s volnými silami na druhém pásmu obrany vytvoří dostatečně silné uskupení. Tento případ však předpokládá dostatečný počet atomových úderů,
- byla-li úspěšně provedena protipříprava na nepřátelské uskupení, které se připravuje prolomit druhé pásmo obrany.

Výhodou čelního protiúderu je rychlé využití úderů zbraní hromadného ničení a rychlé zničení hlavního úderného uskupení nepřítele. Tím odpadá složitý manévr na obklíčení hlavního uskupení nepřítele, manévr na jeho

zničení a manévr na zabezpečení zničení obklíčeného nepřítele proti silám vně obklíčení. Další výhodou čelního protiúderu je mnohem kratší čas k jeho provedení, takže lze dosáhnout většího překvapení pro nepřítele. Čelní protiúder může být kombinován s bočními protiztečemi svazků bránících se na bocích nepřátelského vlonu. Kromě toho je výhodou čelního protiúderu, že bude zpravidla prováděn pod ochranou svazků bránících druhé pásmo obrany a pod ochranou již rozvinutých záloh velitele armády, čímž odpadá nutnost vysílat zajišťovací jednotky na čáru rozvinutí a tím současně klesá i možnost prozrazení protiúderu (příloha 6).

Boční i čelní protiúder bude zpravidla prováděn s rozvinutím sil z chodu. To vyžaduje vhodnou volbu prostorů rozvinutí, dostatečnou hustotu dělostřelectva a úměrný počet zbraní hromadného ničení na zálohy a druhé sledy nepřítele, a to nejen na směr protiúderu, ale i na jeho bocích, zvláště pak na jednotky a svazky přesunující se do prostoru vlonu k jeho rozšíření.

Před provedením armádního protiúderu bude zpravidla tanková a dělostřelecká protitanková záloha vyčerpána. Avšak v průběhu provedení protiúderu, zvláště pak v jeho konečné fázi, bude nutno zpevnit dosažené čáry a prostory, aby bylo nepříteli zabráněno likvidovat náš úspěch. Proto současně s rozhodnutím velitele armády k provedení protiúderu a k zasazení uvedených záloh je nutno vydat pokyny k vytvoření nových záloh, a to z pasivních úseků fronty nebo z prostředků přidělených velitelem frontu.

Podle počtu zbraní hromadného ničení pro obrannou operaci a podle toho, kolik těchto zbraní bylo použito v protipřípravě a v průběhu obranné operace, může nastat případ, že se veliteli armády nebude dostávat několik atomových úderů, které by zabezpečily provedení protiúderu, zvláště pak napadení přicházejících záloh nepřítele. V tomto případě velitel frontu buď převezme některý z úkolů armády nebo dodatečně, na vyžádání velitele armády, přidělí armádě chybějící počet atomových zbraní.

Provedení protiúderu může být ztíženo nutností likvidovat taktický nebo operační vzdušný výsadek nepřítele. Úlohu protivýsadkové zálohy zpravidla plní některý útvar ze svazků druhého sledu armády. Při provedení armádního protiúderu bude velitel armády povinen rozhodnout, zda má být vzdušný výsadek likvidován do zahájení protiúderu nebo zda má být izolován po dobu jeho provedení a likvidován až po jeho skončení. Je pochopitelné, že se velitel armády bude snažit likvidovat tento výsadek do zahájení protiúderu, zvláště tehdy, když výsadek bude shoden do prostoru, kterým se bude protiúderné uskupení přesunovat. V tomto případě může být k likvidaci výsadku použito části protiúderného uskupení. Ta pak po likvidaci výsadku přejde do druhého sledu (zálohy) protiúderného uskupení. Ve zvláště složitých případech, kdy půjde o silný vzdušný výsadek nepřítele, může být změněn prostor rozvinutí protiúderného uskupení a směr protiúderu; k likvidaci výsadku může být použito záloh velitele frontu.

Zbraně hromadného ničení, rychlé tempo útoku a široký manévr mohou způsobit složitou situaci v průběhu obranné operace, a to v tom případě, kdy nepřítel bude zastaven v prostoru druhého pásma obrany, velitel armády se rozhodl provést protiúder a vydal rozkazy k přesunu protiúderného uskupení na čáru rozvinutí. Nepřítel však v této době s pomocí zbraní hromadného ničení a s použitím výsadku prolomil druhé pásmo obrany. V tomto případě může dojít buď ke střetnému boji protiúderného uskupení s pronikajícími čely nepřítele nebo ke spěšnému zaujetí obrany na někte-

rém postavení v hloubce a na příčných postaveních. Který z uvedených způsobů bude zvolen, bude záviset na konkrétních podmínkách a na vzájemném poměru sil protiúderného uskupení a jednotek, kterým se podařilo prolomit obranu na druhém pásmu a proniknout do hloubky obrany.

Z toho vyplývá, že provedení protiúderu bude rozhodujícím okamžikem v průběhu armádní obranné operace a bude zpravidla rozhodovat o jejím konečném výsledku. Důležitou otázkou při provedení protiúderu je otázka velení. Bude mít mimořádný význam proto, že protiúder bude zpravidla prováděn v době, kdy vojska povedou boj s útočícím nepřítelem, který bude ještě mít případné úspěchy a v některých případech nebude ještě zastaven. To znamená, že velitel armády na jedné straně povede a bude řídit obranné boje a na druhé straně bude připravovat protiúder. Tato otázka může být řešena tak, že velitel armády se svým štábem bude řídit přípravu a provedení protiúderu, zatím co svého zástupce pověří řízením obranných bojů nebo, podle důležitosti a situace, naopak. V žádném případě však nemůže nechat protiúderné uskupení v síle dvou až tří svazků bez velitelského mezistupně.

Protože svazky, které budou začleněny do protiúderného uskupení, budou zpravidla z větší části přiděleny veliteli armády během obranné operace, a to podle toho, do jaké míry byly vyčerpány organické svazky druhého sledu armády, bude výhodné, aby velitel frontu zároveň s rozhodnutím o přidělení svazků armádě vyčlenil štáb motorisovaného střeleckého sboru a velitele sboru, kteří by podléhali veliteli armády. Vytvořené velitelství sboru, který bude provádět protiúder, může zahájit plánování v době, kdy velitel frontu rozhodl, že stáhne svazky z pasivního úseku fronty a přidělí je veliteli armády k provedení protiúderu. Tento způsob velení může do značné míry ulehčit plánování a řízení protiúderného uskupení (motorisovaného střeleckého sboru), jakož i celé řízení obranné operace armády.

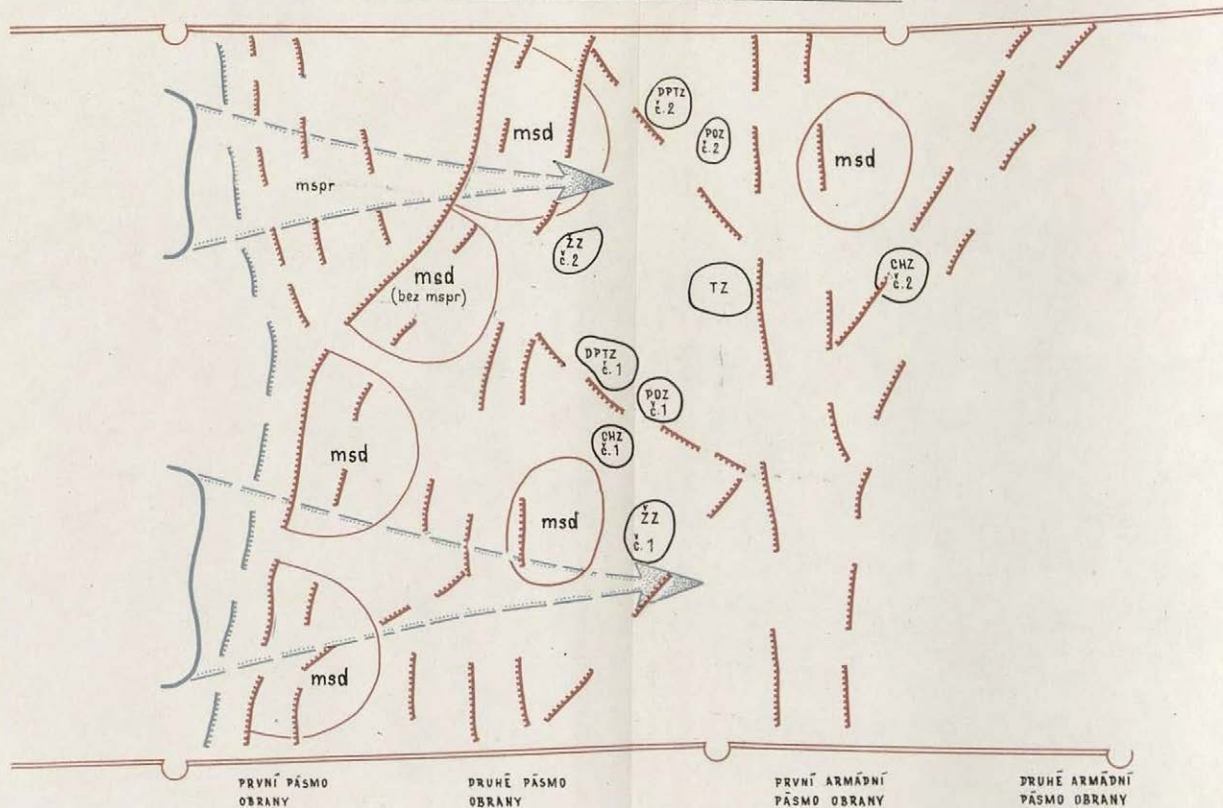
Z á v ě r

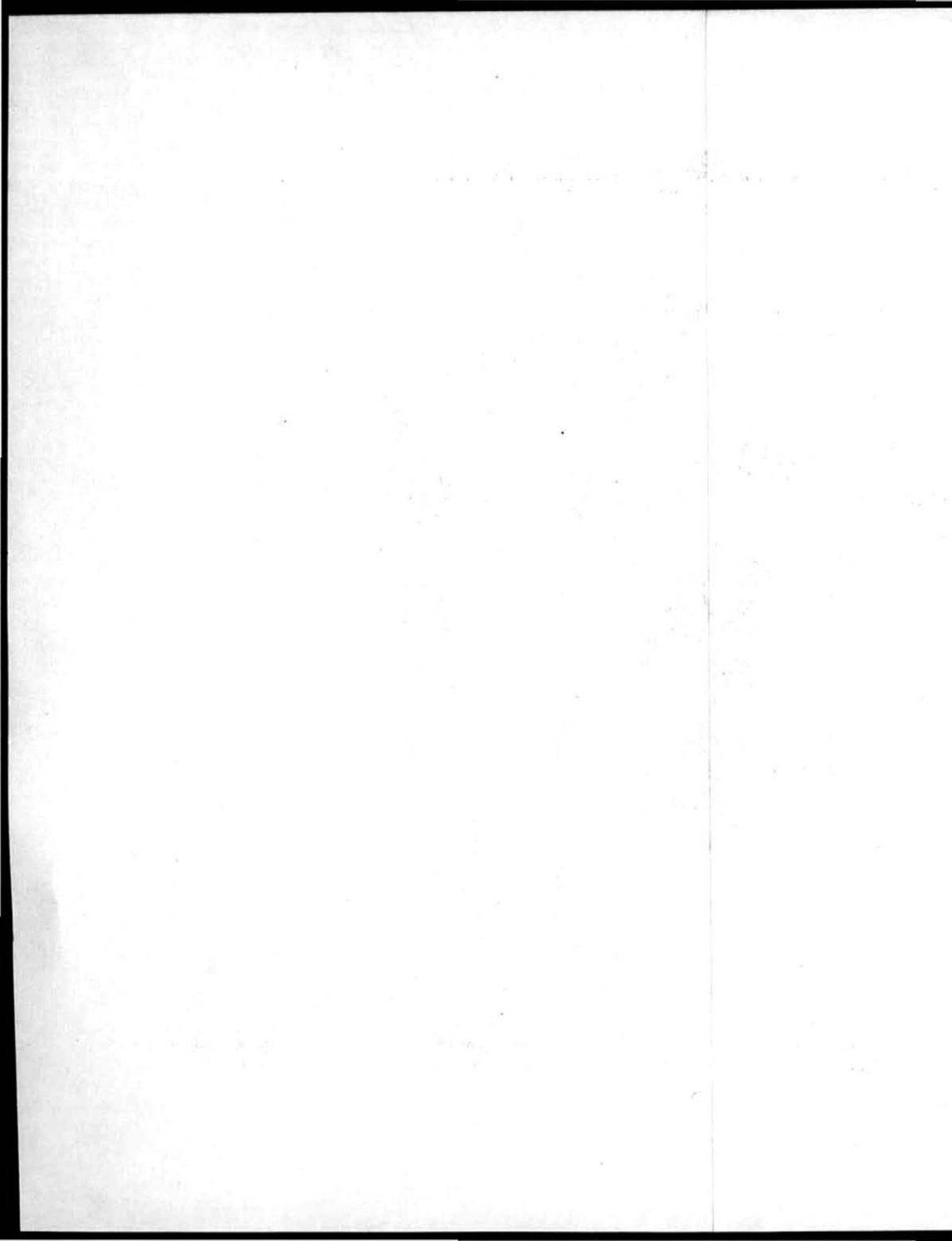
Obranná operace vševojskové armády v soudobých podmínkách se vyznačuje především vysokou aktivitou a odolností. Pružnější organizace usnadňuje uskutečňovat široký manévr silami a prostředky, hlavně pak druhými sledy a zálohami.

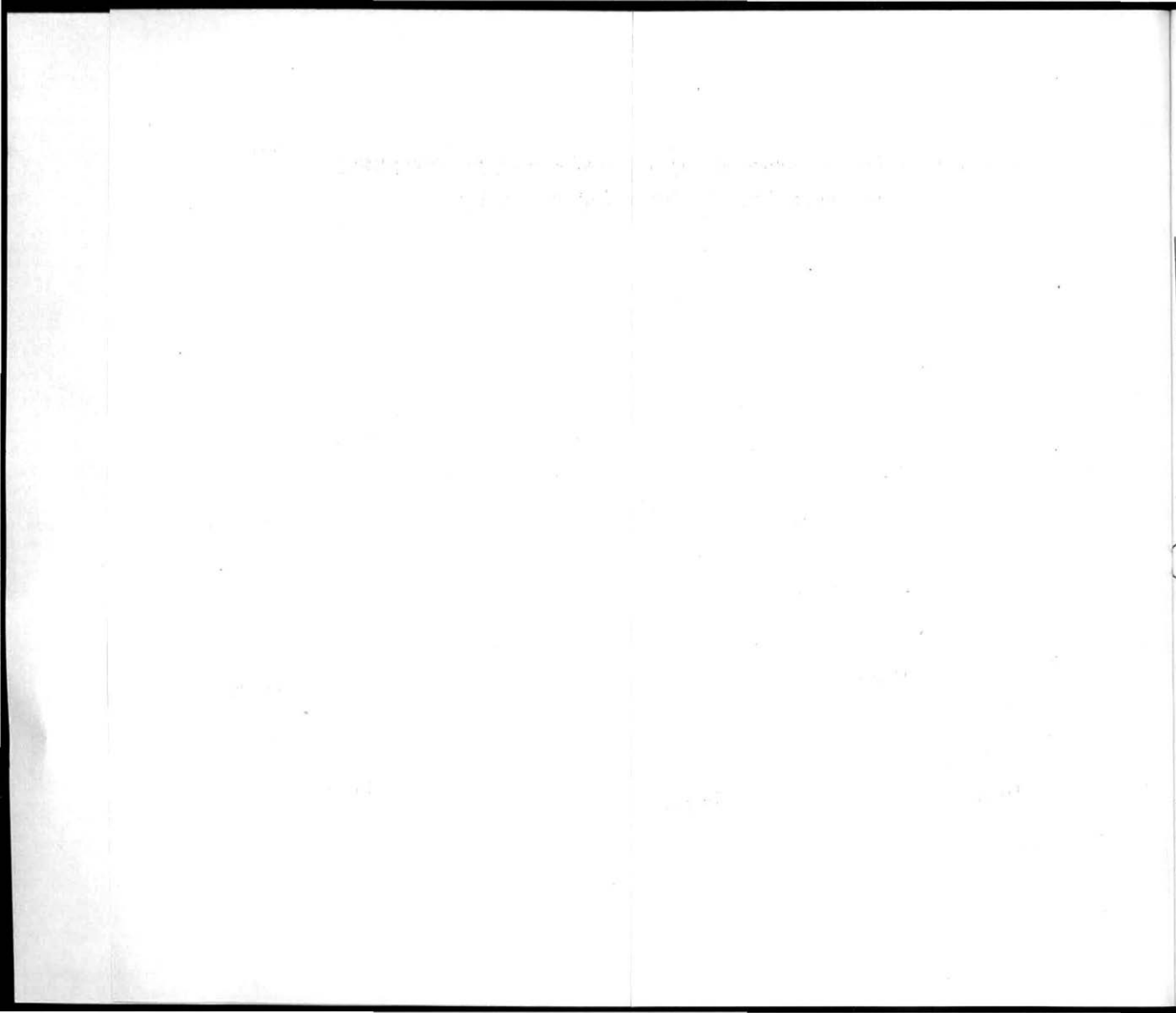
Soudobá obranná operace bude charakterisována tím, že nepřítel bude mít převahu v silách a prostředcích, hlavně co se týká zbraní hromadného ničení. Proto bude nutno vytvořit dostatečně silné druhé sledy a zálohy, hlavně tankové a protitankové, a provádět jimi dovedný a včasný manévr na ohrožené směry s cílem likvidovat úspěch nepřítele.

Nejmarkantnějším projevem aktivity obrany jsou protizteče a protiúderu prováděné včas, rychle a s překvapením pro nepřítele. Protiúderu nutno provádět z chodu, a to nejen do boku hlavního úderného uskupení nepřítele, ale podle vyvinuvší se situace i proti čelům útočícího uskupení.

PŘÍLOHA 1

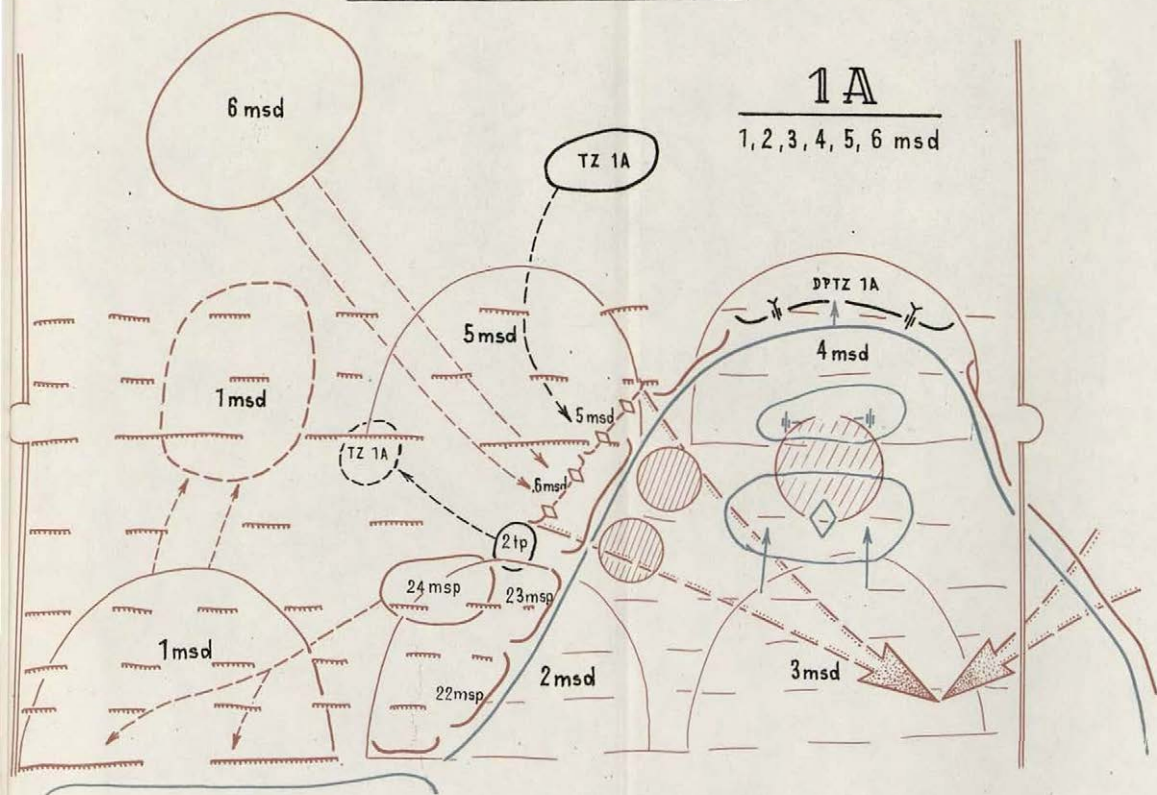

VARIANTA VYTVOŘENÍ NOVÝCH ZÁLOH VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY PO ROZHODNUTÍ VELITĚLE
ARMÁDY K PROVEDENÍ PROTIÚDERU

PŘÍLOHA 3

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

1911

1911

1911

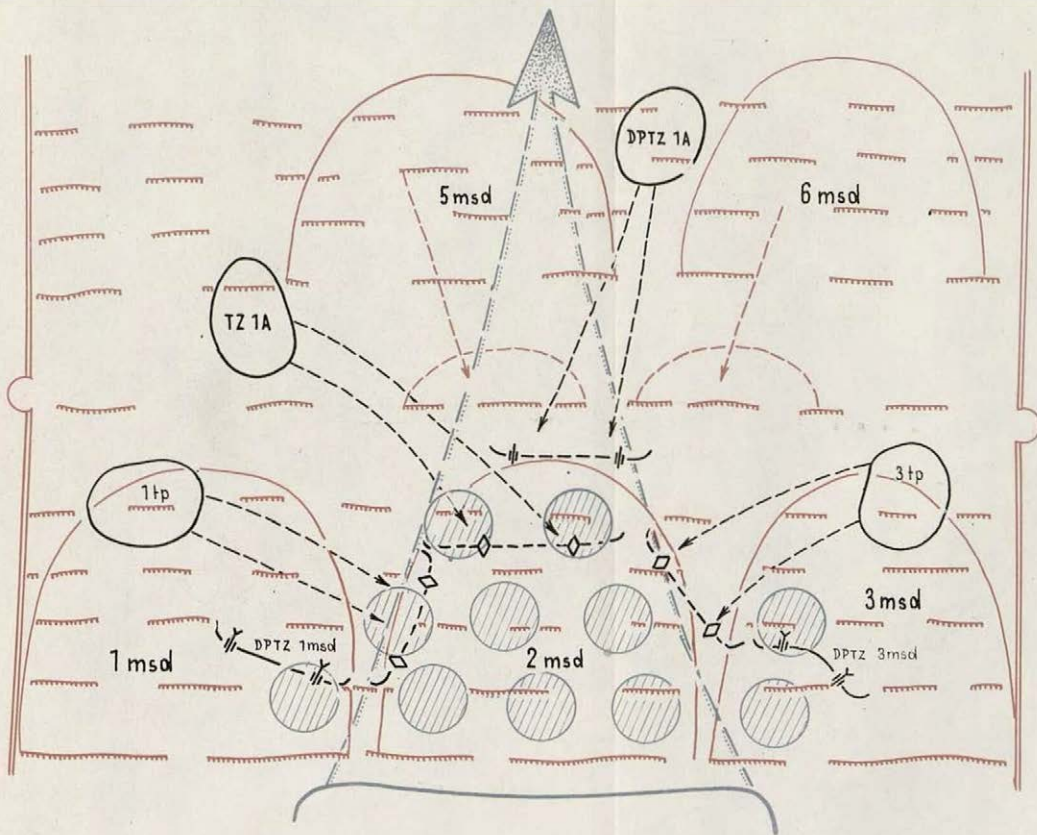
1911

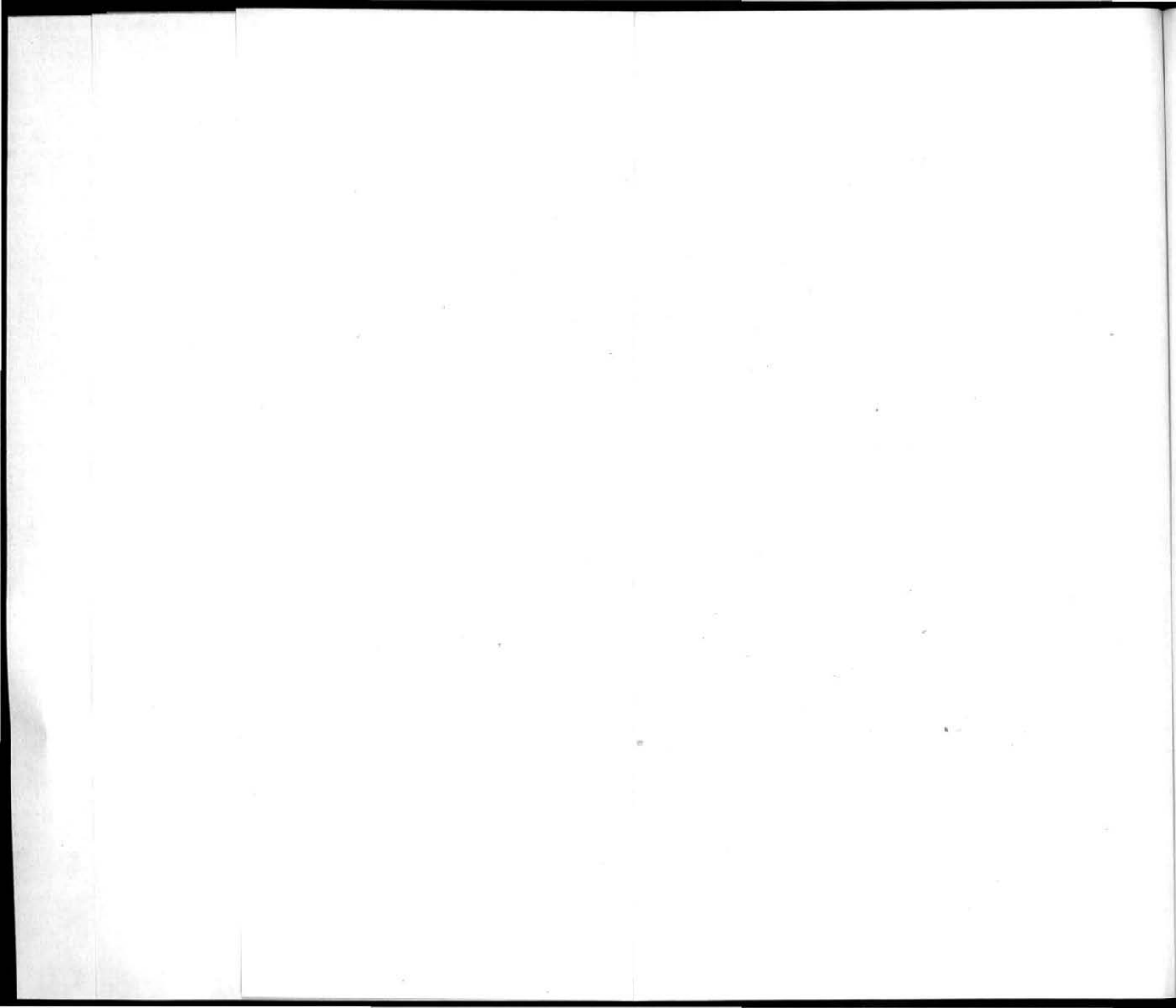
1911

1911

POUŽITÍ ZÁLOH K PŘEHRAZENÍ MEZER VZNIKLYCH ÚDERY ZHN

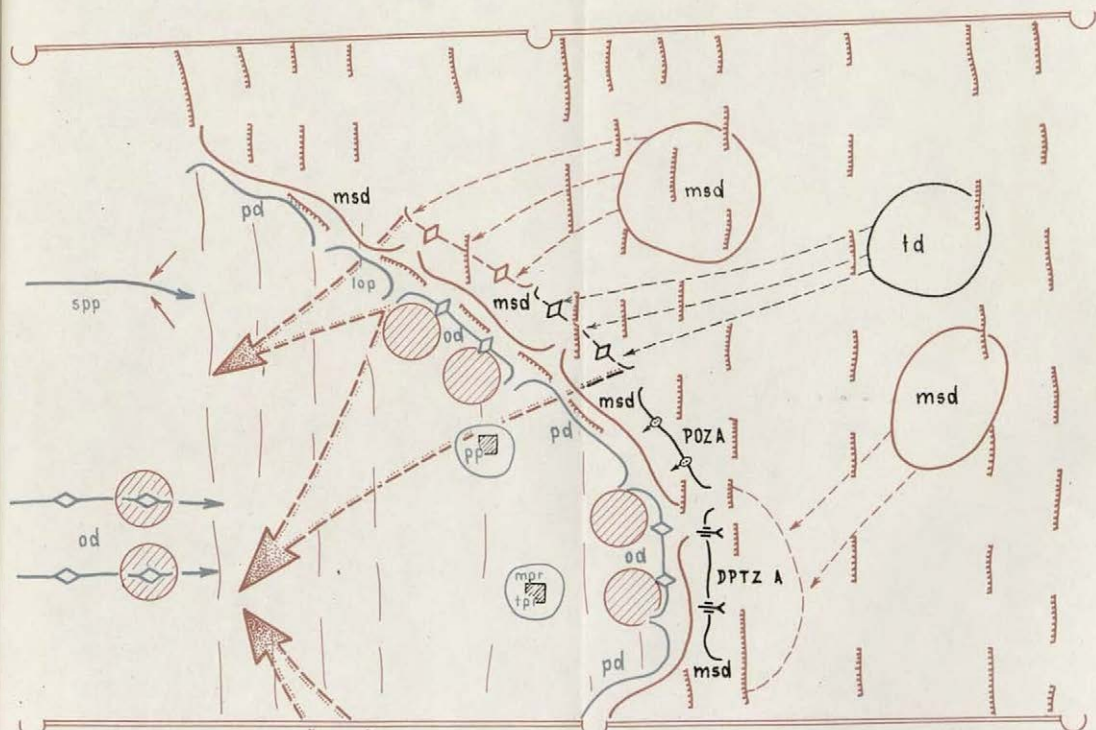
PŘÍLOHA 4

VARIANTA PROVEDENÍ ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU PŘI ÚSILÍ NA PRVNÍM PÁSMU OBRANY

PŘÍLOHA 5

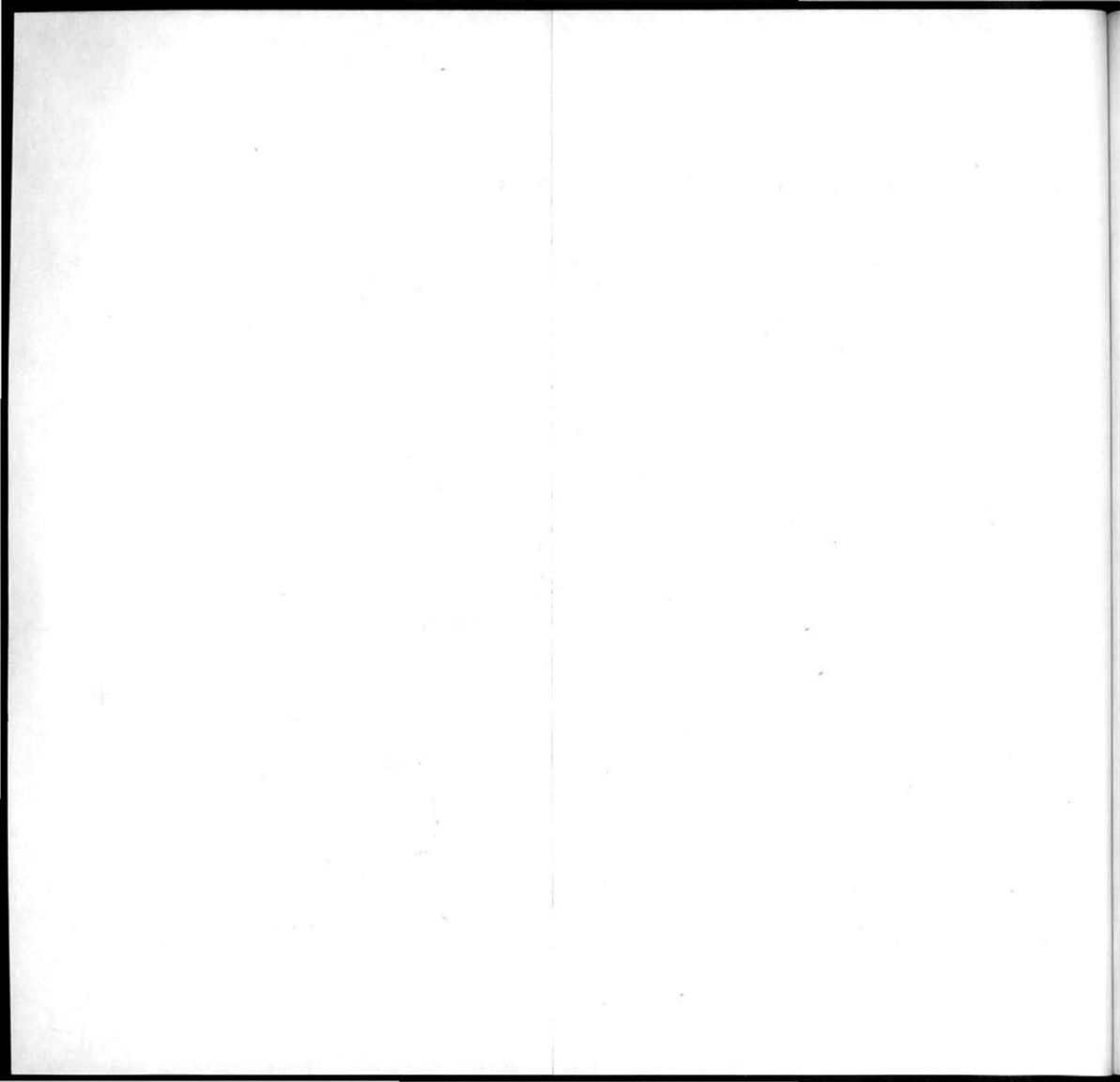
TANKOVÁ DIVIZE PŘÍDELENA
VELITELEM FRONTY
DOBA PROVEDENÍ : VNOCI Z DT NA DZ

PRVNÍ PÁSMO
OBRANY

DRUHÉ PÁSMO
OBRANY

MEZILEHLÉ
POSTAVENÍ

ARMÁDNÍ PÁSMO
OBRANY

VARIANTA PROVEDENÍ ČELNÍHO PROTIÚDERU

PŘÍLOHA 6

